

zlasti tujih jezikov, za male otroke strašanska muka brez vspeha in da se le pri odraslih pridnih otrocih kaj more storiti.

Ako bi se učni red glavnih šol v tem smislu začasno — stalno še le po preuredbi srednjih šol — prestrojil, pridobilo se bode več časa za materni jezik in druge znanosti; nemškemu jeziku se pa tudi ne bode krivica godila. *J. Lupajne.*

Šolsko in ljudsko izobraženje.

(Dalje.)

Ne sama vednost in znanje, ampak značaj je podlaga sreče za posamesnega in za vse ljudstvo.

Lastno premišljeno opazovanje, zdrava pamet, pridnost, varčnost, zmernost, dobrotljivost, ktera prinaša blagoslov, natančnost pri opravilih, previdnost v življenji, pokorščina do obstoječih postav, zadovoljnost, poštenje, zvestoba in vest, je podlaga vsake vredjene hiše in več veljá, kakor vednost in učenost; to se pa dobiva bolj po odgoji, kakor pa po podučevanju.

Ako človek stoji med svetom in premišljuje, kako bi se to ali drugo zboljšalo, povsod se mu vsili prepričanje, da ne poduk, ampak odgoja mora tukaj pomagati.

Tedaj poduk nič ne veljá? — Brez zamere! ne toliko, kolikor se mu po navadi pripisuje. Ktero ljudstvo je izobraženo? Tisto, ktero ima veliko šol. Le počasi! Šolsko izobraženje še ni ljudsko izobraženje, šola je le tukaj en poštevek, s katerim smemo računati. Kaj pa človeka izobraži, ako ga ne šola? 1) vse to, kar si človek v domači hiši pridobi (domača odgoja);

2) poduk, ktereга v šoli dobiva;

3) nadaljevalno izobraženje v družini in življenji.

Le tam, kjer je prava podlaga, mora šola naprej staviti poslopje, in šolsko izobraženje je le potem še kaj vredno, ako se v življenji nadaljuje, kakor pregovor pravi, da se človek nikdar ne izučí. Kdor pa misli, da bode ljudstvo že izobraženo in omikano, samo, da bo imelo veliko šol, ta sodi enostransko, šoli več pripisuje, kakor more storiti, tak je enostranski in ta

enostranost je že napravila veliko zmotnjav, in ne more bolje biti, dokler se ne odpravi ta enostranost.

Podajmo se sedaj na svojem potovanji med mestno prebivalstvo, med meščane! Tudi tu med obertniki bomo marsikaj zapazili. Oprostite, da vas toliko časa okoli vodim; mislim, da je to prava pot, priti do šolskega vprašanja. Svet hoče v teoriji resnico najti, a mi pa pojmo na praktično polje. — Hajd tedaj naprej med čevljarje, tekalce, strojarje, mizarje, kovače itd.!

„Rokodelstvo ima zlato podlago“, pravi star pregovor, a kaj pomaga, ko mi ne moremo najti nič zlatega. „Kdor zna rokodelstvo, ima kapital“, je pisal Franklin, a mi pri svojem potovanji najdemo šembrano malo kapitala, še manj pa obresti. Skoraj bi rekli: kdor ima obertnost, ima tudi dolg. Res da, težko je najti obertnika, ki bi sedaj ne tarnal. Skoraj povsod je nezadovoljnost, tudi tukaj najdemo tiste tožbe, kakor pri kmetih. „Saj ni mogoče naprej priti. Sirovi izdelki so predragi, koliko moram izdati na dnini! davki! davki! pa še zopet prostovoljni davki. Ni mogoče shajati“. Veliko obertnikov stoji v vertincu, ter si ne zna pomagati. Kje primanjkuje? Ali ni ga potrebnega znanja? Da, da tega primanjkuje. Obertnija se je dan danes vzdignila do take stopnje, da komaj slutiti moremo, do stopnje, od ktere poprej še nihče ni sanjal.

Zgubljen je, kdor ne gre dan danes s časom naprej. Bolj obširno tukaj ne moremo popisovati, ter pristavimo tukaj le besede Krapp-ove: „Znamenje današnjega veka je, da so se vednosti v vseh oblikah v življenje vrinile, med ljudstvo prišle, in da napredek ene reči tudi napredek druge rodi“. V teh besedah se najde ključ do razumenja teh prikazni v obertnijskem življenji! Da, to je prikazen našega veka, da se učenost čedalje bolj brati z vsakdanjim življenjem.

Kdor ne gre naprej, ga pomandraj. Starejši ljudje čutijo, da ne morejo tako napredovati, mladost, pravijo, naj se na to pripravlja. Zato se tedaj povsod klic razlega: naprej, vednost, prosto razvijanje duha, boljše šole, mestne gradjanske šole, obertniške šole, realne gimnazije, politehnične zavode! Vse prav in lepo, le pozabiti ne smemo, da vednost sama ne pomaga.

To je zmirom treba poudarjati, ker v navadnem življenji se še vedno stavlja vednost pred нравnost, in to je že veliko kvar

napravilo. Blagostanju obertnikov ni toliko pogubljivo, da premalo znajo, marveč, da so premalo značajni. Koliko obertnikov in kupcev je pokopalo dobro življenje in napuh. Marsiktera nališpana ženska je že vso hišo podkopala. Koliko verlih obertnikov je že pripravilo v pogubo nepoštenje drugih ljudi.

To je slepota vseh slepot, ako mislijo posamesnemu ljudstvu in narodu pomagati le z omiko in razsvitljenostjo, ktera človeku jemlje vero na svojo čast, pa ne zapušča družega, nego gerdo brezznačajnost. Kaj mar ne vidim prav, ako pravim, da se brezznačajnost razširja, kakor kuga. Ali že ni ta kuga spodjedba vseh stanov? Ali ne dahne velik del modernih znanstvenega in političnega časopisja po samopridnosti, po gerdi lažnjivosti, po sovraštvu strank, ktero je slepo za vsak pameten odgovor. Ali ne pleše vsa truma razsvitljenih brez pameti in volje po zapeljivih vešah nekterih prostoduhov ali liberaluhov, kteri vabijo množico na se, obetaje ji vso prostost in razuzdanost.

Vednost sama ni zadosti. Le stanoviten značaj, ki se krepko ustavlja neumnosti, napuhu, slepi stranki, zapravljivosti, krivičnosti, le pošten moški značaj bo zamogel v viharnem življenji ohraniti se na pravi poti; le na take značaje se more staviti občni blagor in vredjena država.

Tak značaj je pa le sad dobre odgoje, nikdar pa tega ne more dati ne šola, ne poduk, marveč le združeno sodelovanje družine, šole in nadaljevalnega poduka, sploh rečeno: dobra ljudska odgoja.

Pojmo dalje po mestnih ulicah! Koliko ljudi najdemo na beraški palici, ki so zadosti podučeni, a kje manjka? — Kaj jih je pripravilo na beraško palico? — Tam stojimo pred veliko hišo! Gospodar te hiše je prišel kakor rokodelski deček v mesto, a sedaj ima lepo premoženje in sploh vse ga čisla.

Tam pod streho zdihuje v silni revščini družina gosp. X. Gospod je bil sicer zelo omikan, pa vendar ne zelo pošten v svojem poslovanju. Njegova žena ima prijateljico, kteri se ravno tako godi.

To so vendar gotovi dokazi, da vednost, učenost in učeno izobraženje sreče ne zagotavlja.

Potrudimo se enkrat, in preiščimo enkrat teh in unih postepuhov, sleparjev in zapravljenecv. Skoraj vselej bomo najdeli

da jih do tje ni pripeljalo pomanjkanje pri poduku, ampak pomanjkanje pri odgoji. (Dalje prih.)

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje *Josip Levičnik*.

Motto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanski pregovor.

Živalsko kermenje je bil daljni predmet gospodarstvenih ukov. Reko se je, da naj se teleta do 4. ali 5. tedna pustejo sesati; potem naj se jim zraven mleka poklada po malem kako perišče dobrega sladkega sena, čimur naj se pridá tudi nekoliko debelo zmlete ovsene moke. Da tele z vsakim tednom tudi več takega živeža dobivati more, se umé samo po sebi, dokler se poslednjič od mleka popolnoma ne odstavi, ter na pičo prestopi. Molznim kravam in vprežnim volom se kerma v enaki meri po velikosti trupla poklada, in sicer suha klaja in oves. Kolikor je mogoče, naj se gleda na enake porcije, ne pa, da je, kakor naš pregovor dobro pravi: „enkrat z bitom, enkrat z pesom“. Postavna žival potrebuje posebno tečne, lahko prebavljive klaje. Sploh naj se gleda na to, da ima klaja z gnjilječnim in gnjilječo prostimi deli pravo razmerje. In ravno v tej zadevi je očital g. docent živinorejcem, da vse premalo računijo in jim torej živinoreja tudi premalo dobička donša: „Kmetovavec naj računi!“ djal je večkrat gospod profesor. Kar pri kermenju vodo zadeva, potrebuje živina, ako je tudi $\frac{2}{3}$ vode v kermi, vendar le še posebnega napajanja, in to naj se živalim nikar nikoli ne krati. Molzne krave in sploh delavna živina potrebuje več vode, mimo druge; tudi po leti več, kot po zimi. Napaja se živina ali v hlevu (kar se je hvalilo), ali pa na štirnah in potocih, vendar naj voda ne bo premerzla, pa tudi pregorka ne. Terda, 8 do 10 stopinj merijoča voda je naj boljša. Da se vroča živina ne sme napajati, vé pač marsikdo, žalibog, da pa na to le redkokdo pazi. Ako se n. pr. na kakem popotvanji more živina hitro napajati, naj se verže vsaj eno perišče sena ali slame v vodo. Živino na tešče napajati ni dobro in varno, — tudi takrat hitro ne, ko se ji v kermo polaga žito ali pa taka kerma, ki rada napenja. Da mlakuže niso za napajanje, se je že omenjalo v prejšnjih spisih; tudi taka voda je slaba, ki pritêka od tovarnic (fabrik).